

Минулої неділі у Сімферополі відбулася перша сесія опозиційного парламенту «Громадянська Рада Криму». Нова організація має в своєму складі 68 делегатів, колишніх кандидатів у депутати Верховних Рад Криму та України, які не отримали перемоги на минулих виборах. Своїх представників до новоствореного тиньового парламенту автономної Республіки делегували кримські татари, Всекримська «Просвіта», товариства вчених «Крим з Україною», освітян, УРП тощо. Цей парламент, перебуваючи в опозиції до Верховної Ради Криму, ставить собі за мету консолідацію діючої демократичної сили, збереження територіальної цілісності України, зміцнення міжнародної згоди. Нижче публікуємо Заяву ГРК.

НАШ КОР.

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

Видається у Сімферополі

№ 21 (72) Субота, 28 травня 1994 р.

Ціна договірна

ВЕРХОВНІЙ РАДІ РЕСПУБЛІКИ КРИМ

Шановні народні депутати!

Мені стало відомо, що на пленарному засіданні Верховної Ради Республіки Крим передбачається розгляд питання про відновлення ряду положень Конституції Республіки Крим в редакції від 6 травня 1992 року. Зокрема, це стосується входження Республіки Крим до складу України на основі договорів і угод, права громадян Республіки Крим на подвійне громадянство, створення власних військових формувань тощо. Ви рішення цих питань, відповідно до Конституції України і Закону України «Про розмежування повноважень між органами державної влади України і Республіки Крим», схвалених Верховною Радою Республіки Крим, віднесене до виняткового відання Верховної Ради України.

Як ви самі розумієте, мова йде про перегляд ряду принципових положень взаємовідносин між Україною і її складовою частиною — Республікою Крим.

Порушення цих принципів може призвести до конфліктних ситуацій та інших непередбачених наслідків. Приймаючи такі рішення, ви

практично зробите кроки, спрямовані на порушення територіальної цілісності України, що суперечить загальноприйнятим міжнародним нормам.

Своєю співтовариство пильно стежить за подіями в Криму і висловлює сподівання, що нам вистачить мудрості не допустити виходу ситуації за рамки діючих нині Конституції України і Республіки Крим.

Сподіваюся, що при виконанні важливої державної роботи ви виявите високу політичну зрілість, зважені підходи, розсудливість, мудрість і розуміння тієї величезної відповідальності, яка на вас покладена.

Пропоную вам, перш ніж розглядати на сесії ці питання, направити повноважну делегацію народних депутатів Криму до Києва для опрацювання питань, які розглядатимуться, з Верховною Радою України, адміністрацією Президента України і Кабінетом міністрів України.

З повагою

Президент України

Л. КРАВЧУК.

ЗАЯВА ПЕРШОЇ СЕСІЇ ОПОЗИЦІЙНОГО ПАРЛАМЕНТУ «ГРОМАДЯНСЬКА РАДА КРИМУ»

Ми, делегати від населених пунктів, політичних, громадських і національних організацій Криму, об'єднавшись на платформі збереження існуючого статусу Криму у складі держави України, недопущення політичної кризи, протидії сепаратизму, нагнітання антидержавної, антиукраїнської істерії.

Сприяючи депутатам Верховних Рад Криму і України у їхній депутатській діяльності, інформування їх про вимоги виборців.

Сприяючи партіям та громадським організаціям Криму у розробці пропозицій, внесення проєктів і законів на розгляд Верховною Радою Криму.

Інформування громадянськості та державних органів про факти порушення Конституції, Законодавства України і прав громадян.

Здійснення всього викладеного повинне сприяти тому, щоб депутати Верховної Ради Криму займалися не безбездієним політиканством та розпаленням політичної конфронтації, а конструктивною роботою, спрямованою на користь виборців. Населення Криму, виборці, які віддали їм свої голоси, вимагають від Верховної Ради Криму та голови виконавчої влади Криму та голови виконавчої влади Криму наперед нести відповідальність за виконання Конституції і Закону України «Про розмежування повноважень між Україною і Кримом», припинити зростання цін, розгул спекуляції, злочинності, виконати свої шкідливі передвибірні обіцянки по поліпшенню життя народу. Тому ми разом з вами, шановні кримчани, повинні

спрямувати діяльність наших депутатів у конструктивне русло, зобов'язати їх зайнятися насамперед виконанням своїх економічних програм, а у випадку невиконання наших вимог — відкликати депутатів, які обманули своїх виборців, та провести нові вибори.

Ми маємо намір довести, що наш альтернативний парламент, працюватиме краще за конструктивніше, ніж існуюча Верховна Рада Криму, і вивенки, що, гідно оцінивши нас, ви, шановні виборці, на наступних виборах визначите нам своє довіря.

А тим часом ми набуватимемо досвід законодавства, будемо розробляти пропозиції по розвитку торговельно-економічного співробітництва, відродження села, реформування аграрного сектора, зміни кредитно-фінансової, податкової політики. Ми будемо добиватися змін у соціальній політиці, забезпечення відповідності між рівнем цін і величиною заробітної плати, пенсій, стипендій. Ми розроблятимемо пропозиції по компенсації знецінених внесків на ощадних кимках, належної допомоги держави інвалідам, пенсіонерам та багатодітним сім'ям.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

Розв'язання усіх цих проблем тільки в умовах політичної стабільності та громадянського миру, а тому закликати вас, шановні кримчани, вимагати від своїх депутатів зустрітися з вами і закласти їх до здорового глузду, дотримання Конституції і законів України, конституційної роботи в ім'я добробуту людей і процвітання Криму.

ІДУТЬ В РЕДАКЦІЮ ЛИСТИ

ІЗ ХВОРОЇ ГОЛОВИ НА ЗДОРОВУ

Наприкінці березня Президент України Л. Кравчук призначив своїм представником у Криму директора агрофірми ім. Крупської Нижньогірського району новообраного депутата України від Криму Валерія Горбатова. Основна його функція у відповідності до постанови Верховної Ради України від 24.02.1994 р. — контролювати дотримання Закону про розмежування повноважень між державою і в даному випадку її автономією. Призначення це сприйняте було у Криму неоднозначно. Так, політичні та громадські організації Феодосії, які твердо стоять на позиції української державності, надіслали на адресу Президента України телеграму: «Вітаємо і схвалюємо». Позиція ж уряду Криму виявилася діаметрально протилежною. Хоча варто зауважити, що в жодній із областей України таке призначення не викликало ніякої хворобливої реакції.

«Я не могу иначе оценить этот шаг, как политическую провокацию», — заявив президент Мешков. Саме він закликав ігнорувати нову посадову особу і навіть не подавати Горбатову руки. У цьому ж активі включилася і кримська «незалежна» преса, особливо виддані ідеалам блоку «Россия» «Мещанская газета» і «Крымская правда», в яких землячка представника Президента Г. Мамико багатотисячним тиражем обізвала його «зрадником». Діючи у відповідності з висловлюванням адмірала Макарова «Напущая помощь своим — это дружное нападение на чужих», депутат від блоку «Россия» із Феодосії пані Грудина під час урочистих зборів в Будинку офіцерів на честь свята Перемоги передавала Валерію Мироновичу записку з образами на його адресу.

Заликоманило і кримських ветеранів-афганців на чолі з народним депутатом В. Клиничевим. Зі словами судивлені і возмущені вони звернулися до президента, парламенту Криму ще й чомусь до моряків-чорноморців.

Уся ця метушня нагадує ситуацію, коли до автобусу несподівано увиходить контролер. Природно, чесній законопослушній людині нема чого турбуватися.

А ось чим, хто видає і затверджує протиправні закони, злість справді замутила розум. Деякі з них, піддавшись паніці, геть-чисто забули про такі поняття, як вихованість, навіть елементарна порядність. В рядях блоку «Россия», який «убедительно» переміг, панувє переполох. Усі дружно кричать, що ситуація в Криму загострюється у зв'язку з діями з боку Києва. Зате все більше мешканців півострова прозирає і вочевидь переконуються, що ж насправді є дестабілізуючим фактором, хто сіє напруженість і занепокоєння. Отже, перекласти вину із хворобливої на здорову стає все важче.

Г. ХИЖНЯК.

М. Феодосія.

ПОВЕРНУЛИСЬ СПИНОЮ

18 мая мне довелось быть в центре города, когда там проводился митинг-реквием. Обратило мое внимание вот что. Над площадью реяли крымскотатарские, украинские флаги с черными лентами, но не было ни одного флага Республіки Крим. И это весьма показательно: официальная крымская власть недвусмысленно дала понять, что трагедия крымских татар, случившаяся пятьдесят лет назад, их нынешние нелегкие проблемы, связанные с возвращением на свою родину, руководство Крима занимают мало. Ничего, кроме общих фраз, не услышав я конструктивного и в выступлении президента Юрия Мешкова.

Конечно, можно демонстративно поворачиваться к татарам спиной, как это делают политики и русские патриоты, но их позиция далеко не является позицией всех крымчан. Ведь нам, простым людям, надо жить в согласии с татарами, украинцами и представителями других народов.

Мы, русские, привыкли говорить об интернационализме и прочих вещах. Слова, вроде бы, правильные, да дела не видно. Я, например, никак не могу понять того яростного сопротивления, которое оказывается властями и депутатским корпусом в вопросе открытия татарских либо украинских школ в Криму. Ну хотя они имеют их — как говорится, Бог в помощь. Еще лучше было бы, если бы мы им сами подказали, дескать, что ж вы, хлопцы, дремлете. И по-настоящему помогли. Тогда у нас был бы хоть какой повод толковать об интернационализме, если уж так хочется заявлять о нем. Ведь во многоплеменных Канаде, Швейцарии, Штатах и без этого надуманного понятия люди живут благополучнее, чем мы.

Д. ЛЕБЕДЕВ.

Фото
Костянтин ДУДЕНКА.

УКАЗИ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ ПРО ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В КРИМУ

З метою посилення ефективності виконання завдань, покладених на Службу безпеки України, поліпшення координації проведення оперативно-пошукових заходів щодо забезпечення безпеки України та відповідно до пункту 3,7 — 1 статті 114 — 5 Конституції України постановляю:

1. Реорганізувати Службу безпеки Республіки Крим у Головне управління Служби безпеки України в Криму, підпорядкувавши його безпосередньо Голові Служби безпеки України.
2. Передати у користування Головному управлінню Служби безпеки України в Криму адміністративні і господарські будівлі, озброєння, транспортні засоби та майно, які в даний час використовуються Службою безпеки Республіки Крим.
3. Вести посаду начальника Головного управління Служби безпеки України в Криму.

Призначити генерал-майора Коломийцева Івана Федотовича начальником Головного управління Служби безпеки України в Криму, звільнивши його з посади Голови Служби безпеки Республіки Крим.

4. Голові Служби безпеки України затвердити в десятиденний строк штат Головного управління Служби безпеки України в Криму.

5. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

ПРО ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ У КРИМУ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

З метою вдосконалення системи управління органами внутрішніх справ в Україні, захисту інтересів суспільства і держави від протиправних посягань та відповідно до пункту 3,7 — 1 статті 114 — 5 Конституції України постановляю:

1. Реорганізувати Міністерство внутрішніх справ Республіки Крим у Головне управління внутрішніх справ в Криму Міністерства внутрішніх справ України, підпорядкувавши його безпосередньо Міністрові внутрішніх справ України.
2. Передати у користування Головному управлінню внутрішніх справ в Криму Міністерства внутрішніх справ України адміністративні і господарські будівлі, озброєння, транспортні засоби та майно, які в даний час використовуються Міністерством внутрішніх справ Республіки Крим.
3. Цей Указ набирає чинності з дня його підписання.

Президент України
Л. КРАВЧУК.

м. Київ.
18 травня 1994 року.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Видавничтво «Тавріда» відзначило поминальну дату — день перевезення тіла Тараса Шевченка в Україну 20, що не випустило своєчасно 20-те число «Кримської світлиці». Такий «подарунок» українській громаді Криму, безперечно, дістане належну оцінку з боку читачського загалу.

РЕДКОЛЕГІЯ.

МИНУЛЕ НЕ ПОВИННЕ ПОВТОРИТИСЯ

Мітинг-реквієм, присвячений 50-річчю депортації народів Криму

18 травня минуло 50 років від дня депортації кримскотатарського народу, а також болгар, вірмен, греків. Ще раніше, влітку 1941 р., було депортовано кримських німців. Згідно з Указом Президента Л. М. Кравчука День пам'яті і скорботи відзначається по всій Україні.

Напередодні в Українському театрі відбулося траурне засідання, на якому був присутній віце-прем'єр України М. Г. Жулинський. Того ж дня учасники засідання відвідали мікрорайон компактного проживання кримських татар у Сімферополі, ознайомилися з їхнім побутом і труднощами облаштування.

А наступного дня у сквері біля завізничного вокзалу коло пам'ятного каменю зранку зібрався люди. Тут буде споруджено пам'ятник жертвам геноциду.

Знакомимся з прибулим Ільмі Сейдаметов у село Урожайне Сімферопольського району переїхав із Киргизстану, де працював заступником директора по кормовиробництву. Інженер-механік за фахом, він у радгоспі «Урожайний» чотири роки пропрацював простим будівельником.

— Всі люди з вищою освітою, — каже Ільмі, — в нашій бригаді також працювали простими будівельниками. Представникам

депортованих народів чомусь не знаходились посади за спеціальністю, ми ж хочемо бути рівними в Криму, як усі.

Потім відбувся похід від вокзалу до парку «Сагірка». Тут теж пам'ятний камінь, на місці якого буде встановлено монумент. Після виступу заступника голови Меджлису кримскотатарського народу Р. Чубарова голова мусульман Криму Муса Дельвієв освятив це місце.

А опівдні на центральній площі Сімферополя почався мітинг-реквієм, присвячений 50-річчю депортації кримскотатарського та інших народів.

З балкони Українського театру звисають два прапори — український і кримскотатарський. На транспарантах написано: «Крим — наша рідна домівка». Лунають поминальна пісня жертвам геноциду кримскотатарською мовою і молитва глави кримських мусульман.

Голова Меджлису кримскотатарського народу Мустафа Джемільєв звернувся до учасників мітингу з такими словами: — Наші муки почалися з 1783 року після захоплення Криму Російською імперією. Це було намагання назавжди придушити наш народ. Мінялися імперії, але шовіністична суть їх не мінялася. А 50 років тому був апогей злочину. Тоді ставилася єдина мета: «Зробити Крим істинно російськ

територією». Але народ наш не був скорений. Він боровся навіть у в'язницях. Імперія розпалася. Ми повертаємось на нашу батьківщину. Але це не легко, повернення, нам чиниться заперки опір місцевої адміністрації.

Дорогі співвітчизники! У нас багато проблем. Але головне зараз — зберегти мир. Головний ворог нині — шовіністичні сили, які хочуть втягнути Крим у братовбивчу війну. Згідно з Указом Президента України Кравчука ми сьогодні на державному рівні відзначаємо 50-річчя депортації. Сьогодні прищеплює прапори України. Це значить, що ми — разом.

Президент Криму Ю. Мешков у спільному виступі закликав до згоди. Але ці стануть ці слова ділами, покаже час.

Віце-прем'єр України М. Г. Жулинський зачитав звернення Президента, Верховної Ради і Кабінету міністрів України до учасників мітингу-реквієму.

На мітинг виступили також член Центрального проводу Народного руху України Генріх Алтуний, міністр у справах національностей та міграції Кабінету міністрів України О. І. Емець, голова Організації кримскотатарського національного руху Елізе Бухаретдінов, представник президента Чечні Джохара Дудаєва Асланбек Кадієв. Своїх співвітчизників тепло

привітав представник діаспори Абдураім Деміраз (США). А колишній пресрераванн О. П. Лабут загадав, як 30 років тому вийшов перший номер часопису, присвячений депортації. Матеріали для цього номера було зібрано в будинку українця — генерала П. Григоренка у Москві (сам він сидів тоді у тюрмі).

На закінчення всекримського мітингу-реквієму виступив Рефат Чубаров, який сказав:

— Необхідна єдність всіх народів Криму. Ми повинні відшукати ті форми співкування, які б сприяли умиротворенню. Новий кримський парламент це і павцем не поворухне, аби розв'язати вузол національних і соціальних проблем. Натомість, продовжує гру в політиканство. Він не повинен ігнорувати волю всіх народів Криму — великих і малих. І хан ніколи не повториться більше.

Федір СТЕПАНОВ.

На знімках: День пам'яті і скорботи. Мітинг-реквієм 18 травня 1994 року на центральній площі Сімферополя: ветерани Великої Вітчизняної війни (ліва направо) кримські татари Емер-Асан Алієв, вірмени Киркор Ботосан, Садік Сміаїлов і Бекір Асанов.

Фото
Костянтин ДУДЕНКА.

Орест Корсовецкий — український поет, публіцист, фольклорист і педагог. «Ій-богу, талановитий!» — так писав Максим Тадейович про О. Корсовецкого в листі від 25 листопада 1957 р. до Олександра Підсухи — редактора журналу «Дніпро». А у вірші «Напутіє» (1961) великий Рильський благословляв молодого поета, як колись благословляла його самого Леся Українка, в літературну дорогу:

**Хай вам доля присудить
пройти сто доріг
і квіток назбирати з усіх,
Хай вас люди зустрічають
незнамі щодня. —
І усе ж те, Оресте, рідня!**

Народився поет 9 серпня 1925 року — в селі Клемишівці Ямпільського району Вінницької області в учительській родині.

Як згадує він, вся його дитяча пам'ять була «перевита піснями, що співалися у сім'ї. Батько незвідка ночами грав на скрипці та співав записані ним пісні, тому «навіть сні мої ними обніта».

В ті часи учителям доводилося переїжджати часто. На початку війни з гітлерівською Німеччиною батьки вчителювали в Романківській семилітній школі, що на Дніпропетровщині. Як тисячі й тисячі людей, евакуюватися не змогли. У 1941 — 1943 роках шістнадцятилітній Орест стає членом молодіжної підпільної патріотичної групи посолька Романково, бере участь у партизанському русі.

Перші проби пера О. Корсовецкого відносяться до часів воєнного лихоліття. У 1941 році за наказом командира підпільної групи були написані ним тексти листівок, вірші про народну боротьбу, а також пісні, що виконувалися на відомі мелодії. На третій день визволення Дніпропетровська О. Корсовецкий був уже в лавах нашої армії. З боями пройшов через всю Україну, закінчив війну в Чехословаччині. На Сандомирському плацдармі був нагороджений медаллю «За відвагу». Демобілізувавшись у 1948 році, вступив на заочний відділ Немірівського педагогічного училища Вінницької області. А через два роки вступив на заочний відділ філологічного факультету (спеціальність — українська мова та література) Вінницького пединституту. Закінчивши вуз, став учителювати. В журналі «Дніпро» та в українських республіканських газетах вперше вступив 1957 року. Орест Іванович, як у світі час його батько, залишував народні українські пісні. Дорогоцінною пам'яткою поета є збірка «Українська народна поезія про Велику Вітчизняну війну» (видавництво Академії наук України видавництва РПР, К., 1953). На його титульній сторінці читаємо: «Зібрачіві народно-поетичної творчості О. І. Корсовецькому з пошаною і закликом до активного збирання фольклору. Директор інституту М. Рильський. Упорядник збірки М. Родіна. 13.11.54 р.»

А далі було багатолітнє листування з Максимом Тадейовичем. Його поради, численні відгуки на ранні вірші, передмови до публікації були справжньою школою, стимулом і підтримкою в розвитку молодого поета.

Доля закинула поета на Чукотку, де він прожив 21 рік. Учителював, навчався російської мови дітей чукчів, евенків, ескимосів. Майже щодня поета вербували робітником експедиції ґрунтознавців, ботаніків, геологів. Дивовижні враження не могли не повернути до поезії, яка по-справжньому спалахнула після того, як адресу поета знайшли працівники музею М. Т. Рильського і стали співчутливо цікавитися його творчістю на Чукотці. Багато творчих сил надало сердечне листування з Богданом Максимовичем Рильським та Олександром Миколайовичем Підсухом.

1967 року, ставши пенсіонером, поет повернувся в Крим. Знаменною подією в житті О. Корсовецкого став вихід цього ж року збірки поезій «Над слідом ведмежам намет», яка засвідчила прихід в українську літературу митця з своєрідною манерою, своїм «душевним камертоном»: «Все душею беру, на людину учусь». Уже в першій збірці простежуються найпримітніші риси поетички, зорієнтованої до художньої неповторності. Поет дбає про виразність вірша, настійно шукає нових форм, прийомів, виразно-образних засобів, тягнеться до мистецького синтезму, збагачуючи вірш елементами суміжних мистецтв — музики, живопису, театру, хореографії. Пошукова робота досить виразно відбилася, наприклад, у віршованих різдвяних жанрів. Чимало віршів осягають як поетичні оповідання чи нариси, де епічно-розповідне начало поєднується з ліричним. Не раз вклинюються в тканину творів крилаті вирази — афоризми, їх хочеться запам'ятати: «Скільки віку жити світові солдату, доти буде, буде сниться, віна», «правди мало треба слів», «нас дружать поети. Живі і здорові, і хто вже під каменем спить» та ін. Окрема група віршів об'єднує в собі поетичні спогоди та поєднання, близьким людям, як видатним митцям («Спогади про Леся», «Земля Довженка», «Мамі про нас», «Джазіля згадають татарів»). Під силу поетові жанр балади («Безсонний трубаць», Спробою переосмислити кримські легенди є вірш «У Криму над Качею-рікою». Вдало використано епістолярний жанр — віршовані листи («Михайлові Стельмаху», «Лист до Києва» (Н. А. Підпалій). У класичній поезії відомі так звані бездієслівні вірші. Вирізе такою вірша дав і О. Корсовецкий («Вогонь біачин»).

Привертують увагу ліричні мініатюри, в число яких входять твори пейзажної, інтимної та медитативної лірики.

Ліричний герой О. Корсовецкого — романтик, людина, сповнена поривань до краси, юнацької захопленості в житті, невтомимою жагою незвичайного, небуденного, осягнутого ореолом мрійливості. Здається, що вся його істота знаходиться в пошуках того, що дише «дивинною» чуда. Але те чудо не кожному дається відчутти, відірвати. Корсовецкий володіє даром романтичного світосприймання, що дає можливість «зловити» оте чудо, хоч воно буває миттєвим, секундним:

**В снігах пташина білогруда.
І ні куди, ні дерева!
Міняє-міняє секунда чуда —
Нам вихорощує серця.**

Романтична тональність віршів Корсовецкого, романтичні образи забирають душу читача, надаючи їй нових мір і глибини, рятують душу від черствини, «вихорощуючи серця». «Чудо романтичне» поет відкривав, малюючи образ крайовиття — Чукотку. Тут природа вражає максималізмом характеру, викликає подив. В краю снігів, суворих зим, коли морози «градусники рвуть», з океанської ширі дмуть знівисті тайфуни, а влітку допікають «хуртовини комарів», є так багато того, що приносить радість. Нехай літо і короткочасне, нехай прудко минають весни, осінь, а саме сонце «бистре» — не встигнеш надивитися на нього, як воно сховалося за чукотськими хребтами, та «тундра живе». Дорогоцінні розписи краси знаходить поет як в природі, так і в середовищі людей — криниці жителів: чукчів, ескимосів, евенків, а також тих, що «Чукотка заманила», — українців, росіян, татар, мешканців Кавказу. Поетові, педагогові-словесникові відкривається пречудесна «дивина», велика краса душевності людей різних національностей не тільки в «перехомі народних мов», коли «рідна дальною чужою мовою», коли «мова рідна і мова дальня» постають в образі «польових в букеті маків». Нехай усі люди, не тільки ті, що зійшлися «над чорторем скраю Азії», а й жителі цілої планети беруть дружбу і мир:

**Будьте згода і лад серед
нації і рас!
Міць велика — сім'я немала!**

В піднесено-захоплюючому образі симфонії, яку виконують оркестр інструментів різних народів, на фоні весняного вечора, оббитого солов'ячачим співом, звучить мотив єднання умів, мов, народних сердець:

**Голос виринув курая, і
забурчало цимбали,
і озвалася бандура, і
скрипаль повів смичком,
і затьохкала сопілка —
грати, грати, грати, грати,
Поки ніч їх обвинула
соловейковим вінком.**

На далекій Чукотці — в цій стороні моховій, сніговій, поет ні на одну мить не забуває про землю батьків, рідну Україну, яка з'являється йому в спогадах, в снах. Лине він на крилах ірїї на Київські кручі, «де у нього рід». У дні «роботою згавані», в ранні осінні вечори, йому здається, що разом зі своїми двома братами співає «мамини, рідні пісні», звертається до них:

**Чом осібно співаємо пісні,
тобою співані!
Чом край землі щоосені
з'являється у сні,
і, птащинами зазивані, сини,
давню сповідані,
До тебе, мамо, хочемо
щоразу восені!!!**

Зворушливі інтонації, задушевні слова виринають із найпотемніших глибин серця, коли митець виходить на поетичну розмову про Олександра Довженка, його рідну землю Максима Рильського, про Михайла Стельмаха, Олександра Підсуху, Василя Химичевича. В сутужних обставинах тундри, коли доводиться пережити гіркий «мерзлоту» пошону, він шукає і знаходить підтримку в Лесі Українці, яка билася «цілим віком з мерзлим пошом царизму», духом не занепадала і промовляла: «Вбийте — не скорюся! Вбийте — не скорюся!» Ким треба бути в життєвих злигоднях? Стати рабом чи Прометеем? Тільки Прометеем! В спогадах Корсовецкий говорить, що на Чукотці йому доводилося зустрічатися з засланими сталінщиною представниками різних національностей, в тім числі з українцями, татарами, які мучилися, але не кидали надії на волю, не вгашали в собі духу прометеїзму.

З справжнім натхненням написані вірші О. Корсовецкого про чукчів, цих дітей тундри. Він їх показує як чесних трудяг, що люблять свою працю, працю оленярів, щирих, вдалих, що «серцем... спасибі кажуть». Не з медом їм зав'язати. Розкоші не відвідують навіть снігами яранги. Ось деталі злиденного побуту: «лампа газова, і з банки абжур». Та в душах мешканців тих яранг світиться вогник поезії, тяжіння до культури, в тім числі до української:

**Яранга сявчючі і гомоном нагірта.
Пастух над книгою, на спині
малахас.
Читає Рильського земля
малого літа**

Зми великої земля і світу крам.

До речі, в тому, що «земля малого літа» читає Рильського, що пастухів чукчів захоплюються Шевченком, легко вгадується заслуга й самого О. Корсовецкого-педагога. Школа, вчителювання — це велика любов нашого поета, унаслідок чого він ще в ранньому віці забіляв «зіма-вітеліця зі скронь», його не покидає «краса щоденщини шкільної», добрі будні, багаторічні трудові клопоти, коли доводилося «вік пережити і вигорати і не загаснути ніяк», «час майбутній рости».

**Коло дошки своєї шкільної
Зачинює від рідні, від пісень,
і забачиться з ночі нової
Неспорджений завтрашній день.**

**Час майбутній сьогодні рости —
Добра вчительська вічна мета,
З першопуття шкільного значити
Не спорджений світом літа.**

**Порозмісло кривулі дитячі
і на дощі слова кривулі.
Порадію, багатий з удачі,
Що була за безсоння мені.**

Мова чукчів, «чужа», кажучи словами Павла Тичини, «звучить як рідна». Ідучи шляхом П. Тичини, О. Корсовецкий користується засобом, який професор С. М. Шаховський назвав «зафорсом мовної дифузії». Так названо внесення у тексти власних віршів виразів чи окремих слів з іншої мови. Корсовецкий своєрідно варіює цей засіб. Прикладом може бути вірш, котрим відкривається збірка «Над слідом ведмежам намет», — «Не прокладав ніхто шляхи». На початку вірша, а точніше, в його другому катрені, останній рядок становить собою вираз, укладений зі слів мови

чукчів. Через снігопадне бездоріжжя пробивається кодова бригада пастухів-оленярів:

**Тепло тільки на душі
В пухлій кучугурі.
— Добрий день, товариші!
— Еттик, тумгатурі!**

Це так вітаються чукчі при зустрічі. О. Корсовецкий розтлумачує вираз: «еттик» перекладається як «добрий день» (насправді — прихилилі! «прибулі!»). «Тумгатурі» — «товариші», «друзі». Цими ж словами завершується вірш. У четвертому катрені фігурує тільки слово «тумгатурі» — «товариші». І повторює виразу, слів, і звукоповтори, і внесення виразу чукчів у систему ритмування, ритмомелодички вірша — все це схило до думки, що засоби «мовної дифузії» під рукою поета дістають індивідуалізовану музичну «обовку», чим підвищується художньо-естетична цінність твору.

До речі, питання музичності у творчості О. Корсовецкого, заслуговує окремого розгляду. В даному випадку слід сказати, що поетові імпульс саме звучання мови чукчів. Він любується інкомольною музикою. Не можна не помітити композиційної ролі виразу. А ця роль осмислюється легко, коли поглянути на нього з точки зору контекстуальності. На початку вірша, де в епічно-розповідній формі читача ознайомлено з ситуацією прибуття кодової бригади оленярів на місце, куди

чакчів. Через снігопадне бездоріжжя пробивається кодова бригада пастухів-оленярів:

Штрихи до літературного портрету

ОРЕСТ КОРСОВЕЦЬКИЙ

щою прибув вертоліт з лікарями і хворим «ужгородським другом», вираз «еттик, тумгатурі» сприймається як колоритно виражене вітання привабленим звучанням «чужої» мови.

Та події розгортаються далі. Поспівають лікарі. Життя ж хворого на волоніці. Вратували ж його милосердні чукчі-оленярі — істинні товариші.

**Радо мову повели
Ми на перекруті:
Кров йому свою дали
Наші тумгатурі!
Друг одужав і пішов
Відкривати руди —
Відкопав чукотська кров,
Благородні, люди!**

В цьому контексті слово «тумгатурі» набуло нової змістово-емоційної снаги, поетичного блиску. Читач збуджений, захоплений поведінкою людин, силою і красою людської безкорисної дружби. Слово «тумгатурі» — «товариші» постає не тільки як логічна позначка єднання людей різних народів (тут українців і чукчів), а й іще як конкретно відчуттєвий поетичний образ.

Третя частина твору — оповідь про продовження переїзнення кодової бригади пастухів по ніжним не прокладеним дорожжям, через «біснування завирю», «холодніч дзвонин». Ліричний герой, схвилюваний щодню минулою зустріччю, вірить, що діждеться нової, нових вечорних розмов. Йому здається, що стадо оленяче уже наближається. Він уже чуває «гул колісний при горі, ніби шум прибою». Та ось і сама вимальована поетичною уявою зустріч. Паленний вітрами, ліричний герой (він же й оповідач) біжить назустріч дорогим товаришам. І тоді вже не з вуст оленярів, а з його вуст виривається виражене мовою чукчів вітання:

**Крик пастухів по снігу
В пади котить хмури...
Скину шапку на бігу —
Етті-ні-ні-кі, тумгату-у-рі!**

Тепер стає зрозумілим графіка останнього рядка. Оті здвісенні повторювання голосних «і», «у» служать своєрідній театральності. Автор ніби стає режисером, підказує, як треба читати рядок. Адже ті, що мчать з стада оленів, іще далеченько. А ліричному герою, що горить бажанням зустрітись найкращим, хочеться голосом, підсиленним протяжністю виголошення слів, уже на відстані виразити радість. Таким чином, створюється мікросценка: біжить назустріч пастухам оповідач, скинувши «шапку на бігу», а його слова-вітання, додаючи простір, котяться-летять, пробігаються через снігові «вихорів спіралі». Вдало приписують авторові чотиристоронні хорен для відтворення динаміки зображених картин, а звуковис домагає іще й чути їх.

**Де мої оленярі!
Стадо під горою —
Гул колісний при горі
Ніби шум прибою.
Хрусніт-хрумкіт моховин!
Стукаються роги!
Ліс гримоче рововин,
Гір лунки відроги!**

Пануючий сонорний звук «Р», котрий пронизав усі рядки прочитаного уривка, а також заставлення звучати стада оленів на пасовиську то з гулом копінитом, то з шумом прибою, та з громогримкотінням, відірвання слів, утворених на основі звуковислування слів звуковідтворення являють «хрусніт-хрумкіт», «стукатість», «гримкотіть» — все це переконує нас в цілеспрямованості авторських пошуків по лінії найактивнішого застосування елементів музичності, виявлення у нашій мові невичерпних запасів зву-

чань. Виразною гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

Музична лексика використовується на різних рівнях. Вона є одним із засобів відтворення звучання природи («злива натискує баси», «вітер в сніжній вуалі дме в горлату трубу», «об'ють оленячі копита в тихий бубон сніговий», «морж-сурмач і т. п.). Імена композиторів входять до текстів тоді, коли поет виражає красу і естетично-перетворювальну силу музики або тоді, коли йому доводиться поемізувати з представниками модерної музики, у якій єні вклада, ні ладу.

Заповненість з дитинства в народну пісню, музику, багатолітній досвід керівника хору стимулювали появу у віршах образів народних поетів-музик-кобзарів, кураїстів та їх образів самої пісні, яка так багато значить у житті людини, прилучаючи її до глибоких пе-

чань.

Віршом гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

Музична лексика використовується на різних рівнях. Вона є одним із засобів відтворення звучання природи («злива натискує баси», «вітер в сніжній вуалі дме в горлату трубу», «об'ють оленячі копита в тихий бубон сніговий», «морж-сурмач і т. п.). Імена композиторів входять до текстів тоді, коли поет виражає красу і естетично-перетворювальну силу музики або тоді, коли йому доводиться поемізувати з представниками модерної музики, у якій єні вклада, ні ладу.

Заповненість з дитинства в народну пісню, музику, багатолітній досвід керівника хору стимулювали появу у віршах образів народних поетів-музик-кобзарів, кураїстів та їх образів самої пісні, яка так багато значить у житті людини, прилучаючи її до глибоких пе-

чань.

Віршом гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

Музична лексика використовується на різних рівнях. Вона є одним із засобів відтворення звучання природи («злива натискує баси», «вітер в сніжній вуалі дме в горлату трубу», «об'ють оленячі копита в тихий бубон сніговий», «морж-сурмач і т. п.). Імена композиторів входять до текстів тоді, коли поет виражає красу і естетично-перетворювальну силу музики або тоді, коли йому доводиться поемізувати з представниками модерної музики, у якій єні вклада, ні ладу.

Заповненість з дитинства в народну пісню, музику, багатолітній досвід керівника хору стимулювали появу у віршах образів народних поетів-музик-кобзарів, кураїстів та їх образів самої пісні, яка так багато значить у житті людини, прилучаючи її до глибоких пе-

чань.

Віршом гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

Музична лексика використовується на різних рівнях. Вона є одним із засобів відтворення звучання природи («злива натискує баси», «вітер в сніжній вуалі дме в горлату трубу», «об'ють оленячі копита в тихий бубон сніговий», «морж-сурмач і т. п.). Імена композиторів входять до текстів тоді, коли поет виражає красу і естетично-перетворювальну силу музики або тоді, коли йому доводиться поемізувати з представниками модерної музики, у якій єні вклада, ні ладу.

Заповненість з дитинства в народну пісню, музику, багатолітній досвід керівника хору стимулювали появу у віршах образів народних поетів-музик-кобзарів, кураїстів та їх образів самої пісні, яка так багато значить у житті людини, прилучаючи її до глибоких пе-

чань.

Віршом гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

Музична лексика використовується на різних рівнях. Вона є одним із засобів відтворення звучання природи («злива натискує баси», «вітер в сніжній вуалі дме в горлату трубу», «об'ють оленячі копита в тихий бубон сніговий», «морж-сурмач і т. п.). Імена композиторів входять до текстів тоді, коли поет виражає красу і естетично-перетворювальну силу музики або тоді, коли йому доводиться поемізувати з представниками модерної музики, у якій єні вклада, ні ладу.

Заповненість з дитинства в народну пісню, музику, багатолітній досвід керівника хору стимулювали появу у віршах образів народних поетів-музик-кобзарів, кураїстів та їх образів самої пісні, яка так багато значить у житті людини, прилучаючи її до глибоких пе-

чань.

Віршом гранню поетеси О. Корсовецького є мислення мистецькими категоріями. В його папірті чи ненайчастіше зустрічаються лексеми зі сфери музики. Тут і імена композиторів світової російської, української музики (Бетховен, Шопен, Ліст, Чайковський, Глінка, Мендельсон, Лисенко, Глюк), назви музичних інструментів (бандура, курай, цимбали, бас, гітара, фанфари, сопілка, бубон та ін.), назви музичних жанрів (симфонія, соната), музик (скрипаль, трубаць, кобзар, кураїст), музичних термінів (престо, форте, модерато).

стас у віршах персоніфіковано: «день великий фарби сонячні трез», «змалювала, захитала хвиля плаття голубе». Як різні звучання природи, так і різні барви ті. Взмик паує білий колір. Інколи — синій. Весна та рання осінь — це час панування краси багатодіття. Погляньмо, як грайливо виглядає менший від голуба птах-самець турухтан весною, як святково розписано у нього «колір», утворений з довгих загнутих пер, що покривають волю і груди. Поетові нагадує він іспанського гранда:

**Турухтані — шії в пелеринах —
Ну іспанські гранди з давнини!
Кремові, малинові, лілові,
Райдужні, мов з іскрами слюди,
Пелерини — дива кольорові!
В світі дві однакові найді!**

Живіписні, зорові образи діють у сполучі з музично-звуковими і викликають неабиякий естетичний ефект. Запам'ятовується вступна частина вірша «Мамі про нас трюха». Починається вона відтворенням зачаровуючого багатокольорового осіннього краєвиду тундри:

**Базальтові міжгір'тська
хадинами застелені
Розпластані між травами
лісів, гайв, дібров,
Осіньних, різноколірних, у золоті
і зелені.**

**Узбіч по косягоріцях
брусниця ніби кров.**

А вслід за цим краєвидом іде катрен, де панує музично-звукове різноманіття:

**Відлітний час під хмарами
янтарином,
Крилатими навалами відлітний
птичий час!**

**Криганням, гаганням,
фанфарами підмариним
З ущелини відлівоу в вірї
кличе нас.**

Збагачення зорово-живописної образності О. Корсовецкий домагастся впровадженням в ролі кольоронісів та світлоносів слів на позначення назв мінералів. Звичайно, читачеві необхідно володіти знаннями про ті мінерали, щоб діяти їх естетичної дієвості в творі. Коли читач не знає, що, наприклад, янтар переважно жовтого кольору з різними відтінками, з опитністю приємною прозорістю, то образ «хмар янтарином» йому нічого не дасть в плані естетичної інформативності. Отож образи «блискотчю агатами річкові острови», «пелерини, мов з іскрами слюди», «бризки хризолітові», «аметистова роса», «нам душу рве базальту сива грива», щоб бути естетично сприйнятими, вимагають від читача відповідної допоміжної праці, здобуття знань.

Зближення поезії О. Корсовецкого з живописом проходить не тільки через користування багатством кольорів, їх тонів, півтонів, а й тоді, коли поет відтворює форми, силуети, лінії об'єктів зображення: «крижини — як стріли», «видно куполи гір», «сонця коло білде», «в який кудлач гранітні піки», «обвили пастухів вихорів спіралі», «тріщини чорні згизаги повзли по льоду» і т. п.

Асоціативність образів відбувається шляхом зближення явищ природи з хореографією, з танцями і дозволяє знаходити свіжі деталі, штрихи. Пригадується картина весни в уже згаданому вірші «В снігах пташина білогруда». Весна прийшла з неагасністю обривів, з гудінням виталих джмелів. А посьому її прикрашають «і птичі танці як сучасні». Робить честь авторові те, що він тонко і глибоко уміє осягнути поезію танцю — цього складного високого мистецтва. Не тільки інтересом до народної творчості, мистецтва чукчів, а й властивим умінням поета підказаний і створений хороший вірш «Свято відкодав, свято оленячі». В ньому автор відчув незначеність творчого горнина народу, неповторність його художнього генія, свідомості. Свято оленячеське... Умово проходить не в фешенебельних театрах, не в палацах культури, а прямо при горі. Його нікому не переїняти чи повторити: це танці оленячеські. Багатороже видовишко, у якому беруть участь самі ж оленярі. В безмовності танцю поет уміє читати живі, складені у глибині віків думи, відчуває і осягає принадність краси, витореної людськими праці. У танці, як на екрані, — кадри оленячеського трудового побуту, що переростають у епічно розповідливо-епоею. Якраз це привело поета до порівняння свята оленярів з «Одіссеєю», котра «глибоч

ПРОГРАМА ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Понеділок, 30 мая

- 9.00 УТН
9.10 Концерт артистів української естради
10.00 Худ.фільм "Приморський бунтар"

УТ-1

- 10.00 Худ.фільм "Приморський бунтар"
12.40 "Щоденник в природі"
13.00 УТН

Служба Бі-Бі-Сі в Криму

Днями в центрі Сімферополя з'явився незвичайний асфальтовий автобус. Підвищити бліжче, ми побачили на борту автобуса напис — «Бі-Бі-Сі».

24 травня у затішній вітальні теле-радіокомпанії «Крим» відбулась прес-конференція. Голова української служби Бі-Бі-Сі п. Елизабет Робсон та її симпатичні колеги познайомили журналістів зі своїми справами, відповіли на запитання.

На знімку: учасники пресконференції. Фото Костянтина Дудченка.

РІЗНОБІЧНИЙ ТАЛАНТ

Степан Васильович Руданський був надзвичайно обдарованою людиною. Сьогодні мало хто знає про його майстерні здібності, про наукові розробки в галузі археології, музики, історії (наприклад, він досліджував «стародавні перекази ариєвських і неарієвських племен, сверецькі поховання в Партеїті»).

Колектив «Кримської світлиці» тепло вітає співробітника редакції п. Валентина Келембета з 50-літнім ювілеєм. Бажаємо Валентину Петровичу міцного козацького здоров'я і довголіття! Хай щастить!

АРХІВУ — 75

Цими днями Центральний державний архів Криму відзначає 75-річчя. До ювілейної дати його працівники підготували в читальний зал виставку документів «Зустрічі з минулим».

Особливо хочеться відзначити творчий підхід С. Руданського до лікарської діяльності, що знайшло відображення у звітах першого міського лікаря Ялти за 1862—1872 рр. Тут і досі точно районування Південного берега Криму, і опис рослинності, кліматичних особливостей по сезонах, перебіг різних захворювань у зв'язку з коливаннями погоди.

Отже, всупереч думці, яка і досі поділяється в наукових колах, можна твердити, що С. В. Руданський майже за 20 років до відомого англійського лікаря-кліматолога В. М. Дмитрієва, який приїхав у Ялту 1866 року, почав вести регулярні кліматичні спостереження, описав показання для направлення на лікування у Крим хворих, довів користь купання в морі, вимагаючи при цьому медичного контролю.

Безкорисливість С. Руданського — це глибока переконаність у неприпустимості нечесного, негідного життя, громадська позиція, вихована ідеалами Кирило-Мефодіївського братства. Цим і пояснюється антикорисливість і антиліберальні мотиви його творчості, яка продовжувала шведицьку справу. Цим же пояснюється і непримиренна боротьба з тупим ялтинським чиновництвом, з хабарництвом, палубництвом, наклепництвом. Ця боротьба відбувалась і особистими рисами в'яца С. Руданського — незалежністю міркувань, безкомпромисністю, переконанням у своїй правоті.

Ці риси проявлялись ще в юності, наприклад, у тому, що він не скорився волі свого батька, який хотів бачити сина священником, а потім — у знанні з себе духовного сану (після навчання у бурсі, семінарії). Це був мужній винок — подати заставу в Синод. Це проявилось і в наполегливому прагненні писати після відомого валуєвського указу районну українською мовою, і у відкритому висловленні в епіграмах свого безпосереднього шефа — начальника прикордонної частини міста, і у чесному, принциповому актуванні кричущих фактів антисанітарії у мажорантсько-олександрівських Мордовних.

С. В. Руданський виступив у ногу з тодішньою «громадською» Ялти, а наполегливо змагався, знаходячи сили захищати від немилучих у таких випадках наклепів. Він навіть «сподівався на одне — на гласність». Нерівна боротьба закінчилась передчасною смертю Степана Васильовича. І цього разу правда не перемагала. Нічим не могли захистити його від системи ялтинські друзі Я. Лазаревський і художник В. Ковалев (до речі, обидва добре знали п.т. Г. Шевченка). Єдине, чого боявся тоді С. Руданський, — щоб погана слава, яку вінсяк поширювали про нього вороги, не дійшла до С. П. Боткіна, який приїжджав 1872 року з царською родиною в Ливадію. Гадомо, що досвідчений царедворець Боткін розумів усе, що відбувалося, і відвадився удома хворого С. Руданського.

Як медичний діяч і громадський Степан Васильович Руданський залишив по собі добру пам'ять у ялтинців.

Володимир НАВРОЦЬКИЙ, доктор медичних наук.

СЛОВО І ЧАС

Ми не кажемо, що журнал «Слово і час» мусить бути у кожній домі. Але ми певні, що жодна високоосвічена і культурна людина чи яка прагне бути такою, не може обійтися без «СЧ». А особливо — вчителі, викладачі, всі філологи. Тільки в нас знайдете послідовне, з номера в номер, об'єктивне висвітлення того, що раніше замовчувалось і вкривалось з історії нашої культури, розповіді про літературно-настичні набуток не лише в Україні, а й українській діаспорі різних країн світу, порушення гострих дискусійних питань сучасного творчого життя.

Давним нашім передплатникам хочемо сказати: не губіть віри в наш журнал, «СЧ» існувала і існуватиме, всі номери, які до нас надійшли до Вас. Ви неодмінно отримаєте, всі вони зроблені нами, вони в друкарні, і тільки треба гроші, аби їх видрукувати. Ми переконані, що кошти ми врятуємо, решта буде мрією! Усім Вам, давнім і новим, дорогим читачам нашим, кажемо одне: вірте нам і віне волямітесь.

Передплатуйте журнал «Слово і час» на друге півріччя 1994 року. Наш індекс: 74423. Вартість одного номера 13650 крб., на три місяці — 40950 крб., на півроку — 81900 крб.

Колектив газети «Кримська світлиця» висловлює щирі співчуття співробітницю редакції п. Лесі Кравченко з приводу тяжкої втрати — смерті мами.

Засновники: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка, Кримська організація Співки письменників України, трудовий колектив редакції.

Наши розрахунковий рахунок № 609217 у Сімферопольському філіалі Укрбанку «Від-родження», МФО 324861.

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів, цифрових та статистичних даних несуть автори. Редакція не рецензується і не повертається. Редакція застерігає собі право скорочувати статті і виражати мову.

Рестрашіне світобуд КП № 844, видає: Державне Українське 7.10.92 р. індекс 36553. Тел. редакції: 29-86-59 (факс), 29-85-59, 24-61-26.

Адреса редакції: м. Сімферополь, вул. Київська, 76, 4-й поверх, кімн. 410. Листи і просями надіслати за адресою: 33304, м. Сімферополь-34, пошт. скринька № 972.

Головний редактор Олександр КУЛИК.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 «Фанейшья таймс».
9.00 Вести.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (2 часть).

Вторник, 31 мая

- 9.00 Диктант по русскому языку.
9.10 «Всего лишь миг».
9.40 Фильм-концерт.

УТ-1

- 10.00 Экзамен по украинскому языку /диктант/ для выпускников 11-12 классов.
10.05 Худ.фильм «Кузня польская».
11.55 Доброго вам здоровья.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (1 часть).

Среда, 1 июня

- 9.00 УТН.
9.10 Финансовое обозрение.
9.25 Украина и мир.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-1

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

УТ-2, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (1 часть).

Четверг, 2 июня

- 9.00 УТН.
9.10 Концерт.
9.35 Худ.фильм «Самая важная персона».

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-1

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

УТ-2, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (1 часть).

Пятница, 3 июня

- 9.00 Математика. Экзамен. 11 класс.
9.10 Финансовое обозрение.
9.25 Мультфильм.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-1

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

УТ-2, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (1 часть).

Суббота, 4 июня

- 9.00 УТН.
9.10 Ритмическая гимнастика.
9.30 Общ. к. «Славянскому ба-зару-94».

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-1

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

«Черноморская»

- 19.05 Мультфильм.
19.30 Телегазета ТВ-7.
19.40 Худ.фильм «Танцы с волками» (1 часть).

Воскресенье, 5 июня

- 9.00 УТН.
9.10 Ритмическая гимнастика.
9.30 «Воскресенье утром».

«Останкино»

- 6.15 Утренняя разминка.
6.30 «Утро».
8.45 Обзор рынка недвижимости.

УТ-1

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.

УТ-2, УТ-3, «Россия», Крым-ТВ

- 7.00 Вести.
7.20 Требуется...
7.30 Формула-730.
8.00 Время деловых людей.